

Яўген Гаўрылавіч Валністы чалавек надзвычай энергічны: без справы нават і цяпер, ужо ў паважаныя гады і на заслужаным адпачынку, сядзець не любіць. У мінулым настаўнік, дырэктар школы, а потым загадчык аддзела адукацыі, ён цяпер і на пасяджэнні Савета старэйшын пры Мінаблвыканкаме прысутнічае, і справы ўзначаленага ім Савета ветэранаў Мінскай вобласці вырашае, і ў школах выступае. Яго ўнук кажа: "Ты, дзядуля, нарасхват". А апрача ўсёй гэтай занятасці, ён яшчэ і на дачы паспявае гаспадарнічаць. "Дача для ветэрана-гараджаніна — выдатная форма занятасці, таму і на сяле выхад на пенсію не такі балючы, бо сельскі быт працягваецца, — кажа Яўген Гаўрылавіч. — Мы з жонкай на дачы ўсё вырошчваем: і сад ёсць, кветак процьма, і бульбы трошкі... Раней, калі сілы былі, любіў з вудай пастаяць, і на падлёдны лоў ездзіў. І зараз, бывае, на веласіпед саджуся і кіламетры два ад дачы да канала еду. Калі злаўлю рыбіну, калі — не, але час займаю". І для інтэрв'ю "Настаўніцкай газеце" настаўнік-ветэран спецыяльна прыехаў з дачы ў Мінск.

"Вось так мяне пахавалі жыва..."

Можна сказаць, што Яўген Гаўрылавіч Валністы нарадзіўся ў кашулі. Ва ўскім разе менавіта аб гэтым сведчыць яго аповед пра ваенныя гады. Да вайны скончыў 7 класаў Блэйчыцкай школы Капыльскага раёна Мінскай вобласці. Дарэчы, у гэтай школе вучыўся разам са сваёй будучай жонкай Аляксандрай Андрэеўнай. Калі пачалася вайна, жыў з бацька-

Фота з архіва, 1945 г.

Большую частку прафесійнага жыцця Яўген Гаўрылавіч Валністы аддаў кіраўніцкай дзейнасці, але ў душы застаўся настаўнікам

кулю — яна патрапіла ў макушку галавы... І ўсё гэта было яшчэ толькі першым баявым хрышчэннем.

У адным з наступных начных баёў куля трапіла ў левую нагрудную кішэню. Але акурат перад гэтым у забітага немца Яўген Гаўрылавіч

За нябачнай мяжой

мі пад акупацыяй. "Сям'я наша, можна сказаць, была партызанскай — у партызаны пайшлі старэйшая сястра Ганна, яе муж і двое яго братаў. Мне было 14 гадоў, і сам я афіцыйна партызанам не лічыўся, але часам таксама бываў у разведцы, выконваў даручэнні. У нашай мясцовасці не было ніводнага гектара лесу, дзе партызанам можна было б хавацца, а вось у Аляксандры дома бацька выкапаў бункер, які служыў партызанскай базай, дзе партызаны ўдзень адпачывалі".

Яўген Гаўрылавіч быў прызваны ў армію пасля вызвалення Беларусі ў ліпені 1944 года, і ў хуткім часе выправіўся на фронт. Служыў у 66-м стралковым палку 28-й арміі Трэцяга беларускага фронту, ва ўзводзе аўтаматчыкаў. Да самай Усходняй Прусіі, ад Баранавічаў і праз тэрыторыю Літвы, салдаты ніводнага кіламетра не праехалі ні на павозцы, ні тым больш на машыне. Рухаючыся толькі ноччу, яны каля 800 кіламетраў прайшлі сваімі нагамі.

узятую пачак пісчэй паперы і паклаў у бумажнік. Куля прабіла шынель, фуфайку і гімнасцёрку і ўдарыла ў грудзі так моцна, што юнак паваліўся. І толькі калі праз тры дні яго цяжка параніла ў нагу, ужо ў шпіталі ў Кіраўскай вобласці, праглядзеўшы паперы, на апошняй старонцы ён знайшоў крыху пагнутую кулю. Неўзабаве яна згубілася, а прабітую чырвонаармейскую кніжку Яўген Гаўрылавіч захоўвае і дагэтуль.

У часы вайны ў Яўгена Гаўрылавіча быў зроблены адзіны фотаздымак — у шпіталі, дзе ён правёў амаль сем месяцаў. Тым часам яго бацькам прыйшла пахаванка, на 10 дзён раней за яго ўласны ліст. "Вось так мяне, можна сказаць, пахавалі жыва", — з сумнай іроніяй гаворыць настаўнік.

"На ўроках была дзелавая абстаноўка і заўсёды стаяла цішыня"

гляднасці для ўрокаў выраблялі самі. Калі ў школах была ўведзена вытворчая справа, то выкладаў і аўтасправу — у прыватнасці, разам з вучнямі мы вывучалі трактар: спачатку я сам па кніжках і плакатах, а потым ужо і ім раскажваў. На ўроках у мяне была дзелавая абстаноўка і заўсёды стаяла цішыня".

У школе Яўген Гаўрылавіч затрымаўся на 13 гадоў, а ўжо ў 1961 годзе яго выбралі сакратаром па ідэалагічнай рабоце Капыльскага райкама партыі, пазней старшынёй Клецкага райвыканкама, а яшчэ праз чатыры гады першым сакратаром Бярэзінскага райкама. А пасля гэтага яшчэ 13 гадоў ён працаваў на пасадзе загадчыка аддзела адукацыі Мінскага аблвыканкама.

"Стаўленне да настаўніка павінна быць асаблівым"

І цяпер, ужо на заслужаным адпачынку, у Яўгена Гаўрылавіча гэтага самага адпачынку амаль няма —

заставаўся адзін, а чуваць сваю запясаблівую балюча пераносіць кіраўніцкую рабоце ў іх нагрудку міраваны рабочы дрытм жыцця заўсёды перакананы, што пенсію, кіраўнік паца ганаровым членам нарад і калегій. Па лу амаль 30 гадоў у калай Трафімавіч Кілая эпоха, уявіце, час адбылося вылісім маладых дырэктараведвалі сваіх страіліся з імі, прыслмеркавання. Каб набыў свайго роду саіскай вобласці, нары былія настаўнікраённыя ветэранскі М.С.Абазовік, былі дзела адукацыі Бярэзінскага аблвыканкама, а цяпернай ветэранскай а

ўзводзе аўтаматчыкаў. Да самай Усходняй Прусіі, ад Баранавічаў і праз тэрыторыю Літвы, салдаты ніводнага кіламетра не праехалі ні на павозцы, ні тым больш на машыне. Рухаючыся толькі ноччу, яны каля 800 кіламетраў прайшлі сваімі нагамі. "Мяжу з нямецкай мы пераходзілі ўдзень, частка тэрыторыі ўжо была занята нашымі войскамі, — успамінае Яўген Гаўрылавіч. — Сама па сабе мяжа нябачная, але вось што адразу кінулася ў вочы: хтосьці з палітсаставу паспеў прыбіць кавалак проста фанеры, а на ёй чорнай фарбай было напісана "Вось яна, праклятая Германія". І момант гэты перасячэння мяжы быў выключна эмацыянальны".

Ужо ў кастрычніку юнаку давалося ўпершыню ўдзельнічаць у начным баі, дзе ён, сам таго не ведаючы, здзейсніў подзвіг — каля гадзіны адзін стрымліваў контратаку немцаў. І за гэта быў узнагароджаны Медалём "За адвагу", павышаны ў званні да малодшага сержанта і назначаны камандзірам стралковага аддзялення. Гэты бой, як, бадай, і ўсе астатнія, запомніўся ў дэталю: якім трывожным было чаканне і як страшна было ўзняцца з траншэі; як у немцаў не атрымлівалася адваяваць назад тэрыторыю днём і яны напалі ўначы; як юнак не заўважыў, што яго таварышы адступілі і ён застаўся ў траншэі адзін, а калі пачаў страляць з аўтамата, атрымаўся перакос; як страшна было глядзець на перабітыя ногі таварыша, якія бялелі ўначы кальсонамі; як па нявыпытнасці пачаў страляць праз акенца разбуранага нямецкага маёнтка, за што і сам атрымаў снайперскую

стаўнік.

"На ўроках была дзелявая абстаноўка і заўсёды стаяла цішыня"

Яўген Гаўрылавіч быў дэмабілізаваны і вярнуўся дадому ў жніўні 1945 года. Вярнуўся дадому, а што далей рабіць? Вырасьці скончыць школу і 19-гадовым юнаком сеў за парту 9 класа Цімкавіцкай сярэдняй школы. Выбар настаўніцкага лёсу быў у нечым выпадковы — трэба было як мага хутчэй атрымліваць прафесію і зарабляць грошы, каб дапамагаш маці. Таму Яўген Гаўрылавіч і Аляксандра Андрэеўна і вырашылі разам паступаць у Баранавіцкі настаўніцкі інстытут. Ужо праз два гады малады настаўнік фізікі і матэматыкі прыехаў у Быстрыцкую сярэдняю школу, а ўжо праз пяць гадоў быў прызначаны яе дырэктарам, хоць на той час яшчэ не меў вышэйшай адукацыі (завочна вучыўся ў Педагагічным універсітэце імя М.Горкага).

"Настаўніцкая праца мела сваю спецыфіку ў пасляваенныя гады, — успамінае Яўген Гаўрылавіч. — Пасля вайны было шмат падлеткаў-«пераросткаў», бо на працягу чатырох гадоў акупацыі яны не вучыліся. У 10 класе, дзе я выкладаў, вучыўся хлопец, з якім мы раней разам вучыліся ў пятым класе. Умовы для работы былі таксама складанымі, бо ў школы не было свайго памяшкання. З каля 400 вучняў толькі пяць класаў мелі памяшканні, а астатнія вучыліся ў сялянскіх хатах. І ў настаўнікаў ніякага перапынку паміж урокамі не было, яны толькі і паспявалі пераходзіць з адной хаты ў другую. На-

"Стаўленне да настаўніка павінна быць асаблівым"

І цяпер, ужо на заслужаным адпачынку, у Яўгена Гаўрылавіча гэтага самага адпачынку амаль няма — безліч спраў. У цяперашні час ён узначальвае Савет ветэранаў Мінскай вобласці. Асноўная яго задача, каб ветэраны педагагічнай працы былі акружаны ўвагай і клопатам. У Мінскай вобласці добра наладжаны ўлік, і на аснове гэтых даных штогод пры ўдзеле адміністрацыі навучальных устаноў і ўпраўленняў сацыяльнай абароны правяраюцца ўмовы быту настаўнікаў, якія выйшлі на пенсію. Асабліва ўвага ўдзяляецца адзінокім людзям. У школах існуюць атрады міласэрнасці, якія наведваюць пажылых людзей, дапамагаюць ім. А савет у сваю чаргу віншуе з юбілейнымі датамі, запрашае на канцэрты.

"Акрамя таго, мы абавязкова дапамагаем і ў аказанні рытуальных паслуг. Зараз пахаваць складаней, чым адзначыць дзень нараджэння, — зазначае Яўген Гаўрылавіч. — А другая наша задача ў тым, каб настаўнік пасля выхаду на пенсію не

ры былая настаўнікі узначальваюць раённыя ветэранскія арганізацыі. М.С.Абазовік, былы загадчык аддзела адукацыі Бярэзінскага раёнвыканкама, а цяпер старшыня раённай ветэранскай арганізацыі, быў выбраны дэпутатам у абласны Савет".

Нягледзячы на тое, што большую частку свайго прафесійнага жыцця Яўген Гаўрылавіч прысвяціў кіраўніцкай рабоце, у душы ён і цяпер застаецца настаўнікам. "Лічы сведчаць, што з 9 тысяч ветэранаў педагагічнай працы 154 — заслужаныя настаўнікі, — гаворыць ён, — а сярод 34 тысяч настаўнікаў, якія яшчэ працуюць, толькі 12 заслужаных. І гэта ж катастрофа, такая няўвага да настаўніцкай працы. Як тут не пазайздросціць артыстам ды спартсменам, сярод якіх ледзь не кожны ці народны, ці заслужаны... А насамрэч педагог разам з бацькамі — гэта людзі, якія фарміруюць будучае нашай краіны, і стаўленне да настаўнікаў, відаць, павінна быць асаблівым".

Таццяна КУПРЫЯНЧЫК.

Фота Алега ІГНАТОВІЧА.

ООО «АРНИМЕК» ПРЕДЛАГАЕТ:

- высококачественную школьную мебель собственного производства по самым приемлемым ценам;
- широкий ассортимент учебно-наглядных пособий, школьного оборудования и средств обучения;
- полную комплектацию кабинетов по всем предметам для среднего и профессионального образования.

Выставочный зал расположен в здании управления образования администрации Партизанского района по адресу: г. Минск, ул. Бумажкова, д. 37. Проезд: трол. №№ 33, 34, 35; авт. №№ 19, 84, 59 до остановки «Ул. Менделеева».

Вся продукция сертифицирована. Контактные телефоны в Минске: (017) 299-51-09, 235-31-62, 235-08-11, 235-07-83. www.arnimek.com; e-mail: arnimek@mail.ru

Приглашаем к сотрудничеству.